

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
YVESE BOTA
přednesené dne 14. dubna 2016¹

Věc C-492/14

**Essent Belgium NV
proti
Vlaams Gewest,
Inter Energa a další,
Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG)**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná rechtbank van eerste aanleg te Brussel (soud prvního stupně v Bruselu, Belgie)]

„Řízení o předběžné otázce — Režimy bezplatné distribuce zelené elektřiny dodávané přímo do distribučních soustav — Odmítnutí zohlednit zelenou elektřinu vyrobenou mimo dotčený členský stát — Volný pohyb zboží — Článek 28 ES“

I – Úvod

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 12, 28 a 30 ES a čl. 3 odst. 1 a 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES².
2. Tato žádost byla předložena v rámci sporů mezi společnostmi Essent Belgium NV³ zejména ve Vlaams Gewest (Vlámský region), v nichž je zpochybňována mimosmluvní odpovědnost tohoto regionu, co se týče přijímání po sobě následujících nařízení, jež omezuje program podpory bezplatné distribuce elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie⁴ na dodávky zelené elektřiny dodávané přímo do distribučních soustav především ve Vlámském regionu a dále i v celém členském státě, jehož součástí je tento region.
3. Soudní dvůr ve svých rozsudcích ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft⁵, a ze dne 11. září 2014, Essent Belgium⁶, připustil, že vnitrostátní programy podpory výroby zelené elektřiny využívající obchodovatelná osvědčení mohly být omezeny pouze na výrobu zelené elektřiny na území dotčeného členského státu.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. 2003, L 176, s. 37 a oprava Úř. věst. 2004, L 16, s. 74.

3 — Dále jen „Essent“.

4 — Dále jen „zelená energie“.

5 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

6 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

4. Vzhledem k tomu, že jsem měl již příležitost vyjádřit důvody, proč se mi zdá, že tato územní omezení programů podpory nejsou v souladu se zásadami volného pohybu zboží⁷, nemohu se pouštět do opožděné bitvy, přestože mne odůvodnění rozsudků Soudního dvora nepřesvědčují.

5. V tomto stanovisku se omezím na otázku, zda jsou úvahy Soudního dvora přenosné na takový režim bezplatné distribuce zelené elektřiny, který je předmětem věci v původním řízení.

6. Na tuto otázku odpovím kladně, z čehož vyvodím, že zásada zákazu diskriminace, která je uvedena zejména v článku 12 ES a ve směrnici 96/92/ES⁸, 2003/54 a 2001/77/ES⁹, a články 28 a 30 ES musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká je předmětem věci v původním řízení, která omezuje výhodu bezplatné distribuce zelené elektřiny pouze na výrobní zařízení přímo připojená do distribučních soustav v dotčeném členském státě nebo v regionu na území tohoto státu, a vylučuje tak výrobní zařízení v jiných členských státech.

II – Právní rámec

A – Právo EU

1. Právní úprava týkající se vnitřního trhu s elektřinou

7. Postupné vytváření vnitřního trhu s elektřinou se odrazilo v přijetí několika po sobě následujících směrnic, mezi nimi i směrnice 96/92 a 2003/54.

a) Směrnice 96/92

8. Bod 4 odůvodnění směrnice 96/92 zdůrazňoval, že vytvoření vnitřního trhu s elektřinou je důležité zejména proto, aby se zvýšila efektivnost výroby, přenosu a distribuce tohoto produktu se současným posílením bezpečnosti zásobování elektřinou a konkurenceschopnosti evropské ekonomiky a respektováním ochrany životního prostředí.

9. Bod 28 odůvodnění uvedené směrnice zdůrazňoval, že z důvodů ochrany životního prostředí může být přednostně vyráběna zelená elektřina.

10. Článek 11 odst. 2 a 3 uvedené směrnice stanovoval:

„2. [Provozovatel distribuční soustavy] v žádném případě nesmí diskriminovat uživatele soustavy nebo kategorie uživatelů soustavy, zejména ve prospěch svých dceřiných společností nebo akcionářů.

3. Členský stát může uložit provozovateli distribuční soustavy, aby při spouštění výrobních zařízení dával přednost zařízením využívajícím obnovitelné zdroje energie nebo odpad nebo zařízením vyrábějícím současně s elektřinou i teplo.“

7 — Viz mé stanovisko ve věci Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:37) a ve spojených věcech Essent Belgium (C-204/12 až C-208/12, EU:C:2013:294).

8 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (Úř. věst. 1997, L 27, s. 20).

9 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 27. září 2001 o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou (Úř. věst. 2001, L 283, s. 33).

11. Článek 16 směrnice 96/92 uváděl:

„Pro organizaci přístupu do sítě mohou členské státy zvolit jeden nebo druhý postup uvedený v člancích článku 17 a článku 18, popřípadě oba. Oba postupy se řídí objektivními, průhlednými a nediskriminačními kritérii.“

b) Směrnice 2003/54

12. Směrnice 2003/54 vstoupila v platnost dne 4. srpna 2003 a byla zrušena směrnicí 2009/72/ES¹⁰.

13. Bod 26 odůvodnění směrnice 2003/54 uváděl, že „[p]lnění požadavků kladených na veřejné služby je základním požadavkem této směrnice a je důležité, aby tato směrnice, která bere v úvahu cíle ochrany spotřebitelů, bezpečnosti dodávek, ochrany životního prostředí a stejné úrovně hospodářské soutěže ve všech členských státech, stanovila společné minimální normy dodržované všemi členskými státy. Je důležité, aby požadavky na veřejné služby mohly být vykládány na vnitrostátním základě, berouce v úvahu vnitrostátní podmínky a za podmínky dodržování práva Společenství“.

14. Článek 2 body 3 a 5 uvedené směrnice definovaly „přenos“ jako přepravu „elektřiny propojenou přenosovou soustavou velmi vysokého napětí a vysokého napětí s cílem dodávek elektřiny konečným spotřebitelům nebo distribučním podnikům“ a „distribuci“ jako „přenos elektřiny distribuční soustavou vysokého, středního a nízkého napětí s cílem jejích dodávek zákazníkům“.

15. Článek 3 uvedené směrnice zařazený do kapitoly II nazvané „Obecná pravidla a organizace odvětví“ potvrzoval ve svém odstavci 1 zásady volné hospodářské soutěže a zákazu diskriminace mezi elektroenergetickými podniky.

16. Článek 3 odst. 2 směrnice 2003/54 povoloval členským státům, aby z důvodů obecného hospodářského zájmu ukládaly elektroenergetickým podnikům povinnosti veřejné služby, které se mohou týkat bezpečnosti, včetně zabezpečení dodávek, pravidelnosti, kvality a cen dodávek, jakož i ochrany životního prostředí, včetně energetické účinnosti a ochrany klimatu, jestliže jsou tyto povinnosti „jasně vymezeny, [...] průhledné, nediskriminační [...] [a] kontrolovatelné“ a zaručují „rovnost přístupu pro elektroenergetické podniky Evropské unie k zákazníkům v jednotlivých členských státech“. Článek 3 odst. 4 uvedené směrnice stanovil, že pokud členský stát udělí náhradu nebo výhradní práva za plnění těchto povinností, musí to být „nediskriminačním a průhledným způsobem“.

17. Článek 3 odst. 7 uvedené směrnice dále umožňoval, aby členské státy přijaly „nezbytná opatření na dosažení cílů sociální a hospodářské soudržnosti a ochrany životního prostředí, která mohou zahrnovat opatření na řízení energetické účinnosti/řízení poptávky a prostředky pro boj proti klimatickým změnám a zabezpečení dodávek“. K takovým opatřením mohlo patřit „poskytování přiměřených hospodářských pobídek, popřípadě včetně využívání veškerých existujících vnitrostátních nástrojů a nástrojů Společenství, na údržbu a výstavbu potřebné infrastruktury sítí, včetně kapacit propojení“.

18. Článek 14 směrnice 2003/54 zařazený do kapitoly V nazvané „Provozování distribuční soustavy“ stanovil ve svém odstavci 2, že „[v] žádném případě nesmí diskriminovat uživatele soustavy nebo kategorie uživatelů soustavy, zejména pokud jde o zvýhodňování podniků ve skupině“. Článek 14 odst. 4 uvedené směrnice výslovně umožňoval členským státům „uložit provozovateli distribuční soustavy, aby při spouštění výrobních zařízení dával přednost zařízením využívajícím obnovitelné zdroje energie nebo odpad nebo zařízením vyrábějícím současně elektřinu i teplo“.

10 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES (Úř. věst. 2009, L 211, s. 55).

19. Článek 20 odst. 1 uvedené směrnice ponechával na členských státech, aby přijaly nezbytná opatření pro „zavedení systému pro přístup třetích osob k přenosové a distribuční soustavě na základě zveřejněných sazeb [...] používaných objektivně a bez diskriminace mezi uživateli soustavy“.

20. Článek 23 směrnice 2003/54 ukládal členským státům, aby určily regulační orgány pověřené alespoň zajišťováním nediskriminace, účinné hospodářské soutěže a účinného fungování trhu a stanovováním nebo schvalováním alespoň metod používaných pro výpočet nebo stanovení podmínek před tím, než vstoupí v platnost, zejména pro připojení a přístup k vnitrostátním soustavám, včetně sazeb za přenos a distribuci. Tyto orgány byly oprávněny požádat v případě potřeby provozovatele přenosové a distribuční soustavy, aby změnili podmínky, sazby, pravidla, mechanismy a metody uvedené v odstavcích 1 až 3 tohoto článku, tak, aby byly přiměřené a používaly se nediskriminačním způsobem.

2. Právní úprava týkající se podpory zelené elektřiny

21. Právní úpravou použitelnou *ratione temporis* ve věci v původním řízení je směrnice 2001/77, která byla zrušena směrnicí 2009/28/ES¹¹.

22. Bod 1 odůvodnění směrnice 2001/77 uznával potřebu podporovat obnovitelné zdroje energie jako prioritní opatření, zatímco bod odůvodnění č. 2 uváděl, že podpora zelené elektřiny je významnou prioritou Společenství.

23. Bod 14 odůvodnění uvedené směrnice uváděl, že důležité je zaručit řádné fungování systémů podpory obnovitelných zdrojů energie na vnitrostátní úrovni, dokud nezačne fungovat rámec Společenství, zatímco bod odůvodnění č. 15 této směrnice zdůrazňoval, že je příliš brzy na přijetí takového rámce.

24. Bod 19 odůvodnění uvedené směrnice uváděl, že při podpoře vývoje trhu s obnovitelnými zdroji energie je nutné zohlednit pozitivní dopad na regionální a místní možnosti vývoje, vývozní možnosti, sociální soudržnost a možnosti zaměstnání, zejména pokud jde o malé a střední podniky a nezávislé výrobce energie.

25. Podle článku 1 směrnice 2001/77 je jejím „[ú]čelem [...] podporovat zvýšení příspěvku obnovitelných zdrojů energie k výrobě elektřiny na vnitřním trhu s elektřinou a vytvořit základnu pro odpovídající budoucí rámec Společenství“.

26. Článek 4 této směrnice, nazvaný „Programy podpory“, v odstavci 1 stanovoval:

„Aniž jsou dotčeny články 87 a 88 Smlouvy, vyhodnotí Komise uplatňování systémů užívaných v členských státech, podle nichž výrobce elektřiny dostává přímou nebo nepřímou podporu na základě nařízení vydaných orgány veřejné moci, a jež by mohly mít za následek omezení obchodu, přičemž se má za to, že tyto systémy přispívají k cílům stanoveným v člancích 6 a 174 Smlouvy“.

11 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77 a 2003/30 (Úř. věst. 2009, L 140, s. 16).

27. Článek 7 uvedené směrnice, nazvaný „Otázky související s distribuční soustavou“, stanovoval:

„1. Aniž je dotčeno zachování spolehlivosti a bezpečnosti distribuční soustavy, přijmou členské státy potřebná opatření k zajištění toho, aby provozovatelé přenosových a distribučních soustav zaručili na svém území přenos a distribuci [zelené]. Mohou rovněž stanovit přednostní přístup [zelené] elektřině do distribuční soustavy. Pokud jde o distribuci elektřiny, dají provozovatelé přenosových soustav přednost výrobním zařízením využívajícím obnovitelné zdroje energie, pokud to provozování vnitrostátního elektrického systému umožňuje.

2. Členské státy zavedou právní rámec nebo požádají provozovatele přenosových a distribučních soustav o vypracování a zveřejnění jejich jednotných pravidel pro hrazení nákladů na technické úpravy, jako je připojení na distribuční soustavu a posílení distribuční soustavy, které jsou nutné pro začlenění nových výrobců dodávajících do propojené distribuční soustavy [zelenou] elektřinu.

Tato pravidla musí být založena na objektivních, průhledných a nediskriminačních kritériích, která zohledňují zejména všechny náklady a výhody související s připojením těchto výrobců na distribuční soustavu. V těchto pravidlech mohou být uvedeny různé typy připojení.

3. Členské státy mohou případně vyžadovat od provozovatelů přenosových a distribučních soustav, aby hradili zčásti nebo zcela náklady uvedené v odstavci 2.

[...]

6. Členské státy zajistí, aby započtení poplatků za přenos a distribuci nediskriminovalo elektřinu z obnovitelných zdrojů energie, včetně zejména elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, vyrobené v okrajových oblastech, například ostrovních regionech a regionech s nízkou hustotou obyvatelstva.

Členské státy případně zavedou právní rámec nebo požádají provozovatele přenosových a distribučních soustav o zajištění toho, aby poplatky za přenos a distribuci elektřiny ze zařízení, která využívají obnovitelné zdroje, odrážely realizovatelné nákladové výhody vyplývající z připojení zařízení na soustavu. Tyto nákladové výhody mohou vzniknout z přímého užití nízkonapěťové distribuční soustavy.

[...]“

B – Belgické právo

28. Za účelem podpory zelené elektřiny zavedla vlámská vláda ve prospěch výrobců zelené elektřiny systém bezplatného používání distribuční soustavy.

29. Podle článku 15 vlaams decreet houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (vlámský dekret o organizaci trhu s elektrickou energií) ze dne 17. července 2000¹²:

„Provozovatel soustavy vykonává veškeré úkoly nezbytné k distribuci zelené elektřiny bezplatně, s výjimkou připojení k distribuční soustavě.

Vlámská vláda může právní úpravu uvedenou v odstavci 1 omezit.“

12 — *Belgisch Staatsblad*, 22. září 2000, s. 32166, dále jen „dekret o elektřině“.

30. Uvedený článek 15 byl s účinností od 1. ledna 2005 zrušen článkem 61 vlaams decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2005 (vlámský dekret obsahující různá doprovodná opatření k rozpočtu na rok 2005) ze dne 24. prosince 2004¹³.

31. Před tímto zrušením doznaly způsoby uplatňování systému bezplatné distribuce značného vývoje ovlivněného postupným přijetím tří vyhlášek.

32. Zprvve, besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen (vyhláška vlámské vlády o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie) ze dne 28. září 2001¹⁴ přiznala výhodu bezplatné distribuce elektřiny vyrobené v jiném než Vlámském regionu nebo v zahraničí. Podle článku 14 uvedené vyhlášky:

„[...]

Provozovatel soustavy vykonává veškeré úkoly uvedené v článku 15 dekretu o elektřině [...]

U elektřiny, která nebyla vyrobena ve Vlámském regionu, předloží pracoviště regulačního orgánu příslušné k vydávání certifikátů [zelené] elektřiny pro dané výrobní místo osvědčení dokládající, že elektřina byla vyrobena z obnovitelného zdroje energie [...] a je určena pro koncového odběratele ve Vlámku.

[...]“

33. Zadruhé, ve verzi vyplývající ze změn provedených vyhláškou ze dne 4. dubna 2003¹⁵, která vstoupila v platnost dne 30. dubna 2003, článek 14 vyhlášky ze dne 28. září 2001 omezil výhodu bezplatné distribuce pouze na výrobní zařízení nacházející se ve Vlámském regionu. Uvedený článek zněl takto:

„1. Podle čl. 15 odst. 2 dekretu o elektřině je bezplatná distribuce ve smyslu čl. 15 odst. 1 tohoto dekretu omezena na dodávky elektřiny, která byla vyrobena ve výrobních zařízeních připojených k distribučním soustavám ve Vlámském regionu.

2. Dodavatel [zelené] elektřiny neúčtuje na prozatímní faktuře a na konečném vyúčtování konečného zákazníka odebírajícího tuto elektřinu žádný poplatek za její distribuci [...]

[...]“

34. Raad van State (Státní rada, Belgie), k níž byla společností Essent podána žaloba na zrušení článku 2 vyhlášky ze dne 4. dubna 2003, pozastavila platnost uvedeného článku rozsudkem ze dne 12. ledna 2004.

35. Zatřetí, po tomto pozastavení byla přijata besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen (vyhláška vlámské vlády o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie) ze dne 5. března 2004¹⁶, jímž byla zrušena a nahrazena vyhláškou ze dne 28. září 2001 s účinností od 23. března 2004.

13 — *Belgisch Staatsblad*, 31. prosince 2004, s. 87220.

14 — *Belgisch Staatsblad*, 23. října 2001, s. 36778, dále jen „vyhláška ze dne 28. září 2001“.

15 — *Belgisch Staatsblad*, 30. dubna 2003, s. 23334, dále jen „vyhláška ze dne 4. dubna 2003“.

16 — *Belgisch Staatsblad*, 23. března 2004, s. 16296, dále jen „vyhláška ze dne 5. března 2004“.

36. Článek 18 vyhlášky ze dne 5. března 2004 stanovil:

„1. Podle čl. 15 odst. 2 dekretu o elektřině je bezplatná distribuce ve smyslu čl. 15 odst. 1 tohoto dekretu omezena na elektřinu, která je dodávána koncovým odběratelům připojeným k distribuční soustavě ve Vlámském regionu a jež byla vyrobena z obnovitelného zdroje energie ve smyslu článku 15 ve výrobním zařízení, z něhož je elektřina bezprostředně dodávána do distribuční soustavy v Belgii.

2. Dodavatel [zelené] elektřiny neúčtuje na konečném vyúčtování konečného zákazníka odebírajícího tuto elektřinu žádný poplatek za její distribuci [...]

[...]“

37. Raad van State (Státní rada), k níž byla společností Essent podána žaloba na zrušení článku 18 vyhlášky ze dne 5. března 2004, pozastavila výkon tohoto ustanovení rozsudkem ze dne 23. prosince 2004 a následně tuto žalobu zamítla rozsudkem ze dne 13. listopadu 2012.

38. Po zrušení článku 15 dekretu o elektřině vlámským dekretem obsahujícím různá doprovodná opatření k rozpočtu na rok 2005 ze dne 24. prosince 2004 byl článek 18 vyhlášky ze dne 5. března 2004 zrušen s účinností od 1. ledna 2005 vyhláškou vlámské vlády ze dne 25. března 2005¹⁷.

III – Spor ve věci v původním řízení a předběžné otázky

39. Společnost Essent dodává od roku 2003 zákazníkům se sídlem ve Vlámském regionu elektřinu, kterou dováží z Nizozemska a která je, podle jejího vyjádření, zelenou elektřinou.

40. Společnost Essent, která má za to, že jí byla způsobena škoda tím, že v důsledku změn provedených v právních předpisech vyhláškou ze dne 4. dubna 2003 a poté vyhláškou ze dne 5. března 2004 ztratila výhodu bezplatné distribuce v distribuční soustavě nacházející se ve Vlámském regionu, podala žalobu k rechtbank van eerste aanleg te Brussel (soudu prvního stupně v Bruselu) zejména proti Vlámskému regionu a žádala, aby vydaný rozsudek byl prohlášen za vymahatelný zejména vůči Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (vlámskému regulačnímu úřadu pro trh s elektřinou a plynem)¹⁸, orgánu příslušnému k vyjádření ve věci tarifů za distribuci elektřiny a k případné bezplatné distribuci, stejně jako vůči různým soukromým a veřejným provozovatelům distribučních soustav, kteří požadovali po společnosti Essent zaplacení nákladů na distribuci.

41. Na podporu těchto požadavků společnost Essent uplatnila zejména, že ustanovení vylučující zelenou elektřinu pocházející z jiných členských států z výhody bezplatné distribuce je v rozporu s články 12 a 28 ES a s čl. 3 odst. 1 a s čl. 11 odst. 2 směrnice 96/92.

42. V této souvislosti se rechtbank van eerste aanleg te Brussel (soudu prvního stupně v Bruselu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být ustanovení článků 28 a 30 Smlouvy o založení Evropského společenství vykládáno v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu – v projednávané věci dekret ze dne 17. července 2000 o organizaci trhu s elektřinou, ve spojení s vyhláškou ze dne 4. dubna 2003 –, která omezuje bezplatnou distribuci na dodávky elektřiny, která byla vyrobena ve výrobních zařízeních připojených k distribučním soustavám ve Vlámském regionu a která z bezplatné distribuce vylučuje elektřinu z výrobních zařízení, jež nejsou připojena k distribučním soustavám ve Vlámském regionu?

¹⁷ — *Belgisch Staatsblad*, 27. května 2005, s. 24763.

¹⁸ — Nyní Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG).

- 2) Má být ustanovení článků 28 a 30 Smlouvy o založení Evropského společenství vykládáno v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu – v projednávané věci dekret o elektřině, ve spojení s vyhláškou ze dne 5. března 2004, tak, jak je uplatňuje [regulační úřad] –, která omezuje bezplatnou distribuci na elektřinu z výrobních zařízení, jež jsou přímo integrována do distribuční soustavy v Belgii, a která vylučuje z bezplatné distribuce elektřinu z výrobních zařízení, jež nejsou přímo integrována do distribuční soustavy v Belgii?
- 3) Je vnitrostátní právní úprava ve smyslu první a druhé otázky slučitelná se zásadou rovného zacházení a zákazem diskriminace, jež jsou zakotveny mimo jiné v článku 12 ES a v čl. 3 odst. 1 a 4 někdejší směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES?

IV – Posouzení

A – Úvodní poznámky

43. Úvodem je třeba určit, která ustanovení unijního práva jsou důležitá pro odpověď na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

44. Jelikož se v první řadě jedná o ustanovení použitelná *ratione temporis*, je v tomto ohledu třeba konstatovat, že bez ohledu na to, že předkládající soud neodkazuje na směrnici 96/92, je třeba přezkoumat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nejen z hlediska pravidel uvedených ve směrnici 2003/54, ale i z hlediska pravidel uvedených ve směrnici 96/92, a to s přihlédnutím ke skutečnosti, že vyhláška ze dne 28. září 2001 bylo přijato dříve, než vstoupila v platnost směrnice 2003/54.

45. Vzhledem k tomu, že se v druhé řadě jedná o ustanovení použitelná *ratione materiae*, je třeba zdůraznit, že odkázal-li předkládající soud na čl. 3 odst. 1 a 4 směrnice 2003/54 výhradně za účelem potvrzení zásady zákazu diskriminace v sekundárním právu, tato směrnice obsahuje další ustanovení, která jsou důležitá potud, pokud představují zvláštní vyjádření této zásady při uskutečňování přístupu k přenosovým a distribučním soustavám.

46. Dále je třeba konstatovat, že směrnice 2001/77 obsahuje zejména v článku 7 zvláštní ustanovení týkající se podmínek připojení a distribuce zelené elektřiny.

47. V souladu s ustálenou judikaturou¹⁹ odpovím na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve světle veškerých ustanovení směrnice 2003/54 a směrnice 2001/77, která mohou mít význam v souvislosti s uvedenými problémy.

48. Nejdříve budu k této žádosti přistupovat z hlediska zákazu diskriminace a poté ji přezkoumám z hlediska volného pohybu zboží²⁰.

19 — Viz zejména rozsudek ze dne 29. října 2015, Nagy (C-583/14, EU:C:2015:737, bod 20 a citovaná judikatura).

20 — Vzhledem k tomu, že předkládající soud nepoložil Soudnímu dvoru otázku, zda takový systém bezplatné distribuce, jako systémy ve věci v původním řízení, představuje systém státní podpory, nebudu tento systém přezkoumávat z hlediska ustanovení týkajících se státních podpor.

B – *K třetí otázce*

49. Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda jsou pravidla zákazu diskriminace, která jsou obsažena v článku 12 ES a ve směrnicích 96/92, 2003/54 a 2001/77, v rozporu s takovou vnitrostátní právní úpravou, jako ve věcech v původním řízení, která omezuje výhodu bezplatné distribuce zelené elektřiny pouze na výrobní zařízení, jež jsou přímo připojena k distribučním soustavám v dotčeném členském státě nebo v regionu na území tohoto státu, a vylučuje tak výrobní zařízení nacházející se v jiných členských státech.

50. Konstatuji, že příslušné směrnice obsahují více ustanovení, která jsou stejně tak zvláštními vyjádřeními zásady zákazu diskriminace, přestože se zdá, že reagují na různou problematiku.

51. Mezi příslušnými ustanoveními sekundárního práva jsou totiž taková, která obecně zakotvují zásadu zákazu diskriminace v elektroenergetice. Jiná se týkají zejména zákazu diskriminace, která je na újmu zelené elektřiny. A zdá se, že další nakonec zakotvují zásadu pozitivní diskriminace ve prospěch této elektřiny.

52. První řada ustanovení obecně namítá zásadu zákazu diskriminace v přístupu k přenosovým a distribučním soustavám.

53. Článek 3 odst. 1 a čl. 14 odst. 2 směrnice 2003/54, jejichž znění je téměř totožné s čl. 3 odst. 1 a čl. 11 odst. 2 směrnice 96/92, požadují, aby kroky státu a kroky provozovatele soustavy při umožňování přístupu k soustavě nebyly diskriminační. Tomuto zákazu se musí blížit zákaz uvedený v článku 16 směrnice 96/92, který zakazuje, aby členské státy zajišťovaly přístup k soustavě diskriminačním způsobem, přičemž si členské státy zvolí buď postup smluvního přístupu k soustavě, nebo postup týkající se jediného odběratele, a v čl. 20 odst. 1 směrnice 2003/54, který stanoví, že členské státy zajistí zavedení systému pro přístup třetích osob k přenosové a distribuční soustavě na základě zveřejněných sazeb použitelných na oprávněné zákazníky a „používaných objektivně a bez diskriminace mezi uživateli soustavy“.

54. Obecná zásada zákazu diskriminace v oblasti přístupu k sítím je konkrétně vyjádřena rovněž v úkolech svěřených regulačním orgánům prostřednictvím čl. 23 odst. 1 písm. f) a odst. 4 směrnice 2003/54, který stanoví, že regulační orgány jsou pověřeny „zajišťováním nediskriminace“ a „účinné hospodářské soutěže“, zejména co se týče podmínek a sazeb pro připojení nových výrobců elektřiny, „aby se zaručila jejich objektivita, průhlednost a nediskriminační povaha“. Tyto záruky musí být dosaženy „bera v úvahu náklady a přínosy různých technologií obnovitelných zdrojů energie“.

55. Druhá řada ustanovení se týká konkrétně zákazu diskriminace, která je na újmu zelené elektřiny.

56. Článek 7 odst. 2 směrnice 2001/77 tak stanoví, že jednotná pravidla pro hrazení nákladů na technické úpravy, které jsou nutné pro začlenění nových výrobců dodávajících do propojené distribuční soustavy zelenou elektřinu, musí být založena na „objektivních, průhledných a nediskriminačních kritériích, která zohledňují zejména všechny náklady a výhody související s připojením těchto výrobců na distribuční soustavu“.

57. Článek 7 odst. 6 této směrnice ukládá členským státům podle stejné logiky, aby zajistily, „aby započtení poplatků za přenos a distribuci nediskriminovalo elektřinu z obnovitelných zdrojů energie, včetně zejména elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, vyrobené v okrajových oblastech, například ostrovních regionech a regionech s nízkou hustotou obyvatelstva“. Toto ustanovení dále uvádí, že „členské státy případně zavedou právní rámec nebo požádají provozovatele přenosových a distribučních soustav o zajištění toho, aby poplatky za přenos a distribuci [zelené] elektřiny [...] odrážely realizovatelné nákladové výhody vyplývající z připojení zařízení na soustavu. Tyto nákladové výhody mohou vzniknout z přímého užití nízkonapěťové distribuční soustavy“.

58. Třetí řada ustanovení přináší možnost pozitivní diskriminace odůvodněné cílem ochrany životního prostředí.

59. Do této kategorie zařadím čl. 3 odst. 2 směrnice 2003/54, který v zásadě přebírá znění čl. 3 odst. 2 směrnice 96/92 a umožňuje, aby členské státy uložily podnikům působícím v elektroenergetice povinnosti veřejné služby, které se mohou týkat zejména „ochrany životního prostředí“, „včetně energetické účinnosti a ochrany klimatu“²¹, jestliže jsou tyto povinnosti jasně vymezené, „průhledné, nediskriminační [a] kontrolovatelné“ a mohou „zaručovat rovnost přístupu pro elektroenergetické podniky Evropské unie k zákazníkům v jednotlivých členských státech“²².

60. V uvedené kategorii musí figurovat i čl. 11 odst. 3 směrnice 96/92, čl. 14 odst. 4 směrnice 2003/54 a čl. 7 odst. 1 směrnice 2001/77, které zelené energii udělovaly přednostní přístup zelené elektřině k soustavě.

61. Je zákaz jakékoli diskriminace, zejména pokud jde o tarif, mezi uživateli soustavy v rozporu s tím, aby členský stát přijal takové opatření, jako ve věci v původním řízení, které stanoví výhodu bezplatné distribuce pouze pro zelenou elektřinu přímo dodávanou do distribuční soustavy?

62. Při první analýze se zdá, že odpověď je jasná potud, pokud opatření týkající se bezplatné distribuce zakotvují dvojí diskriminaci, na jedné straně mezi zelenou elektřinou a elektřinou, která není vyráběna z obnovitelných zdrojů energie, a na druhé straně mezi elektřinou dodávanou přímo do distribučních soustav a elektřinou, jako je dovážená elektřina, která je nejdříve dodávána do přenosových soustav. Zdá se, že tato poslední jmenovaná diskriminace je navíc v rozporu s pravidlem uvedeným v čl. 7 odst. 6 prvním odstavci směrnice 2001/77, který zakazuje diskriminaci na základě zeměpisného původu zelené elektřiny.

63. Je však třeba ještě určit, zda tato diskriminace může být odůvodněná odvoláním na cíl podpory využívání obnovitelných zdrojů energie.

64. Přestože Soudní dvůr výslovně nezakotvil možnost odvolávat se na ochranu životního prostředí jako na odůvodnění diskriminačních opatření, což by umožnilo použít užitečné vysvětlení pro judikaturu, která byla kvalifikována jako „zmatečná“²³, z několika rozsudků nelze mít nicméně za prokázané, že takový cíl může být uznávaný jako odůvodnění opatření, jejichž diskriminační povaha byla nicméně předem stanovena.

65. Tento jev, kdy dochází k zastírání diskriminace, totiž nepochybně vyplývá z judikatury, přestože proces, který je používán s cílem dospět k tomuto řešení, je i nadále obestřen určitým tajemstvím.

66. Připomínám, že Soudní dvůr se ve svém rozsudku ze dne 9. července 1992, Komise v. Belgie²⁴, ve věci zvané „vlámské odpady“ vyjádřil, že kategorických požadavků se lze dovolávat pouze ve vztahu k opatřením, která jsou použitelná bez rozlišení mezi vnitrostátními a dováženými výrobky, ovšem připustil na základě zásady odvracení ohrožení životního prostředí především u zdroje a na základě zásady soběstačnosti a blízkosti, že „s ohledem na rozdíly mezi odpadem vzniklým na různých místech a na vztah mezi odpadem a místem jeho vzniku“ nelze napadená opatření, která zakazují dovoz odpadů do dotčeného regionu považovat za diskriminační“²⁵.

21 — Tento větný člen byl přidán směrnicí 2003/54.

22 — Dtto.

23 — Viz Rigaux, A., *Revue Europe* č. 2, únor 2012, sv. 75. Tato kvalifikace byla převzata Le Baut-Ferrarese, B., *Revue Environnement et Développement durable* č. 11, listopad 2014, sv. 75. Viz rovněž ohledně kritické analýzy postupu Soudního dvora, Michel, V., „*Marché intérieur et politiques de l'Union: brèves réflexions sur une quête d'unité*“, *L'identité du droit de l'Union européenne – Mélanges en l'honneur de Claude Blumann*, 2015, s. 229.

24 — C-2/90, EU:C:1992:310.

25 — Body 34 až 36.

67. Soudní dvůr tedy použil judikaturu, podle níž zásada rovného zacházení vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, a vyhnul se tak diskriminaci, neboť existence odlišné situace, jež byla výsledkem „zvláštnosti odpadů“, odůvodňovala odlišné zacházení.

68. Ve svém rozsudku ze dne 13. března 2001, *PreussenElektra*²⁶, zaujal Soudní dvůr stanovisko, aniž by přikládal význam diskriminační či nediskriminační povaze vnitrostátní právní úpravě, která ukládala dodavatelům elektřiny, aby za minimální ceny nakupovali zelenou elektřinu vyrobenou v jejich oblasti zásobování, že tato právní úprava není neslučitelná s volným pohybem zboží zejména z toho důvodu, že opatření je potřebné pro ochranu životního prostředí a jeho cílem je „rovněž“ ochrana zdraví a života osob a zvířat, jakož i ochrana rostlin, což jsou důvody obecného zájmu stanovené v článku 30 ES.

69. Nakonec připomínám, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 11. září 2014, *Essent Belgium*²⁷, odpověděl na otázku týkající se případného porušení pravidel zákazu diskriminace a domníval se zejména, že „předkládající soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce neuvádí, jak může takový program [zelených certifikátů] zavádět rozdílné zacházení zakládající diskriminaci z důvodu státní příslušnosti, ani v čem by mělo být takové rozdílné zacházení případně odlišné od zacházení se zárukami původu a elektřinou z jiných členských států, které již bylo předmětem první předběžné otázky“²⁸, což vybědlo Soudní dvůr, aby přezkoumal vnitrostátní opatření z hlediska volného pohybu zboží.

70. Otázka diskriminace je tedy zahrnuta do obecného přezkumu existence překážky a jejího případného odůvodnění.

71. I když se zdá, že podstata řešení doznala určitého vývoje, a i když je navíc obtížné určit, zda napříště spočívá v upuštění od pravidla, podle něhož může být pouze opatření, které je použitelné bez rozlišení, odůvodněno jedním z kategorických požadavků zakotvených judikaturou Soudního dvora, nebo ve spojení podpory využívání obnovitelných zdrojů energie s určitými důvody veřejného zájmu definovanými v článku 30 ES, je možné z těchto precedentů z judikatury vyvodit, že Soudní dvůr připouští, že vnitrostátní diskriminační opatření mohou být odůvodněna cílem ochrany životního prostředí za podmínky, že dodržují zásadu proporcionality²⁹.

72. Nevidím důvod, proč by tomu mělo být jinak v případě, že vnitrostátní opatření musí být přezkoumáno nikoli z hlediska obecné zásady zákazu diskriminace, ale z hlediska zvláštního použití této zásady v ustanoveních sekundárního práva.

73. Podle mého názoru by tato pravidla zákazu diskriminace byla v rozporu s dovoláváním se odůvodnění vyplývajícího z ochrany životního prostředí pouze v případě, že by zakazovala nebo harmonizovala vnitrostátní právní předpisy týkající se omezení, která mohou být uplatněna na dovoz zelené elektřiny s cílem podporovat využívání obnovitelných zdrojů energie. Jinými slovy, pouze v případě, že by ustanovení sekundárního práva zakazovalo veškeré překážky dovozu zelené elektřiny, nebo by výslovně specifikovalo případy, v nichž mohou být připuštěna omezení s cílem zajistit podporu používání této elektřiny, by členské státy již neměly manévrovací prostor, který je opravňuje dovolávat se těchto důvodů zas účelem odůvodnění omezení.

26 — C-379/98, EU:C:2001:160.

27 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

28 — Bod 119.

29 — V tomto smyslu viz zejména López Escudero, M., „Régimes nationaux d'aide à l'énergie verte face à la libre circulation des marchandises dans l'Union européenne“, *Revue des affaires européennes*, 2014/3, s. 593, zejména s. 599, a Le Baut-Ferrarese, B., viz výše.

74. Taková ustanovení však nenalézám ani ve směrnici 96/92 a 2003/54, ani ve směrnici 2001/77, přičemž připomínám, že čl. 7 odst. 6 této směrnice, jehož cílem je zakázat diskriminaci založenou na zeměpisném kritériu ke škodě zařízení vyrábějících zelenou energii, zejména pokud se nachází v okrajových oblastech, která mají potíže s připojením na hlavní evropské přenosové soustavy elektrické energie, nemůže být vykládán tak, že vylučuje jakékoli odlišné zacházení založené na kritériu státní příslušnosti a v rámci logiky Soudního dvora odůvodněné tím, že je v záhlaví uvedena objektivní rozdílnost situací mezi výrobou zelené elektřiny na vnitrostátním území a výrobou zelené elektřiny v jiných členských státech.

75. Z těchto důvodů navrhuji odpovědět na třetí otázku tak, že pravidla zákazu diskriminace, která obsahuje článek 12 ES a směrnice 96/92, 2003/54 a 2001/77, nejsou v rozporu s takovou vnitrostátní právní úpravou, jako ve věci v původním řízení, která omezuje výhodu bezplatné distribuce zelené elektřiny pouze na výrobní zařízení přímo připojená k distribučním soustavám v dotčeném členském státě nebo v regionu na území tohoto státu a vylučuje tak výrobní zařízení v jiných členských státech, jestliže je tato vnitrostátní právní úprava schopna, v souladu se zásadou proporcionality, zaručit sledovaný cíl a nepřekračuje to, co je nezbytné k jeho dosažení.

76. Provedu analýzu proporcionality systémů ve věci v původním řízení z pohledu volného pohybu zboží.

C – K první a druhé otázce

77. Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda mají být články 28 a 30 ES vykládány v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako ve věci v původním řízení, která omezuje výhodu bezplatné distribuce zelené elektřiny pouze na výrobní zařízení přímo připojená na distribuční soustavy v dotčeném členském státě nebo v regionu na území tohoto státu a vylučuje tak výrobní zařízení v jiných členských státech.

78. Vyvstala tedy otázka, zda systémy ve věci v původním řízení mohou bránit dovozu elektřiny, zejména zelené, pocházející z jiných členských států a představují tedy opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu, která jsou v zásadě zakázána článkem 28 ES, ledaže by tyto právní úpravy mohly být objektivně odůvodněné.

79. Tato otázka zjevně připomíná otázky, na něž Soudní dvůr odpověděl ve svých dvou nedávných rozsudcích ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft³⁰, a ze dne 11. září 2014, Essent Belgium³¹, které se týkají souladu vnitrostátních systémů podpory výroby zelené elektřiny s unijním právem, přičemž výchozím bodem úvah, které je třeba vést, je určení, zda struktura řešení skrytých v těchto precedencích může být prostě a jednoduše přenesena na tuto věc, nebo zda tato věc má naopak takové zvláštní rysy, které by odůvodnily odchylku.

80. Zúčastněné subjekty, které předložily Soudnímu dvoru připomínky, se v tom ostatně nemýlily.

81. Vlámský region, řecká vláda a Komise na jedné straně tvrdí na základě analogických úvah, že územní omezení uplatňovaná na systémy bezplatné distribuce zelené elektřiny musí být považována za odůvodněná, neboť pokud jde o právní úpravy ve věcech, na jejichž základě vznikly rozsudky ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft³², a ze dne 11. září 2014, Essent Belgium³³, sledují legitimní cíl podpory využívání obnovitelných zdrojů energie při výrobě elektřiny. Je však třeba upozornit na významný rozdíl mezi stanoviskem Vlámského regionu na jedné straně a řecké vlády a Komise na

30 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

31 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

32 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

33 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

straně druhé. Vlámský region je toho názoru, že omezení bezplatné distribuce zelené elektřiny nepředstavuje opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení dovozu, neboť vzhledem k tomu, že se týká výlučně elektřiny přímo dodávané do distribučních soustav, neměla by za důsledek omezení přeshraničního obchodu s elektřinou, který může probíhat jen v rámci přepravních soustav, nikoli distribučních soustav. Řecká vláda a Komise se naopak domnívají, že předmětné právní úpravy představují opatření s rovnocenným účinkem, ale že jsou odůvodněné cílem ochrany životního prostředí, podle Komise s výhradou hlubšího přezkumu jejich přiměřené povahy, jehož provedení přísluší vnitrostátnímu soudu, a s přihlédnutím ke kumulovanému účinku jiných mechanismů na podporu výroby zelené elektřiny.

82. Společnost Essent naopak uplatňuje, že existují rozdíly, které vylučují jakýkoli přenos starší judikatury. Domnívá se zejména, že i když mechanismus zelených certifikátů představuje mechanismus podpory výroby zelené elektřiny, který zaručuje prostřednictvím regulačního orgánu výrobci výhodu dříve, než zasáhnou tržní síly, a umožňuje obchodování s certifikáty na zvláštním trhu za spravedlivých podmínek, systém bezplatné distribuce zelené elektřiny se týká výlučně distribuce a spotřeby elektřiny, jednostranně zvýhodňuje dodavatele a má mnohem výraznější finanční dopad, neboť náklady na distribuci představovaly v dotčeném období až 37 % konečné faktury za elektřinu.

83. Přestože odůvodnění rozsudků ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft³⁴, a ze dne 11. září 2014, Essent Belgium³⁵, je v mých očích poněkud problematické, nezdá se mi, že by od nynějška bylo možné v tomto stanovisku navrhopat, aby nebylo použito řešení, které tyto rozsudky zakotvují, neboť takový obrat v judikatuře předpokládá výrazný vývoj právního rámce, který není v žádném případě typický pro projednávanou věc, jež se naopak týká dřívější a minulé právní situace. V duchu analytické mřížky vytyčené těmito rozsudky budu tedy zkoumat slučitelnost vnitrostátní právní úpravy ve věci v původním řízení s ustanoveními Smlouvy o ES týkajícími se volného pohybu zboží.

84. Přezkoumám rovněž, zda systémy ve věci v původním řízení brání volnému pohybu zboží, a poté v případě potřeby ověřím, zda mohou být tyto případné překážky odůvodněny cílem podpory využívání obnovitelných zdrojů energie.

1. K existenci překážky volného pohybu zboží

85. Na počátku byla formulace z rozsudku ze dne 11. července 1974, Dassonville³⁶, podle níž je opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení dovozu jakékoli vnitrostátní opatření způsobilé narušit přímo, nebo nepřímo, skutečně, nebo potencionálně obchod uvnitř Společenství³⁷.

86. V tomto ohledu je nutné konstatovat, že právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení jsou s to přinejmenším nepřímo a potenciálně bránit dovozu elektřiny³⁸, zejména zelené elektřiny pocházející z jiných členských států.

34 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

35 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

36 — 8/74, EU:C:1974:82.

37 — Bod 5. Viz rovněž rozsudky ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, bod 66), a ze dne 11. září 2014, Essent Belgium (C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192, bod 77).

38 — Připomínám, že Soudní dvůr, který ve svém rozsudku ze dne 10. prosince 1968, Komise v. Itálie (7/68, EU:C:1968:51), přijal širokou definici pojmu „zboží“ jako „produktů, jejichž cenu lze vyjádřit v penězích a které jako takové mohou být předmětem obchodních transakcí“ (s. 626) (v tomto smyslu viz rovněž rozsudek ze dne 14. dubna 2011, Vlaamse Dierenartsenvereniging a Janssens, C-42/10, C-45/10 a C-57/10, EU:C:2011:253, bod 68 a citovaná judikatura), výslovně uznal, že elektřina představuje zboží (viz rozsudek ze dne 17. července 2008, Essent Netwerk Noord a další, C-206/06, EU:C:2008:413, bod 43 a citovaná judikatura).

87. V rozsahu, v němž je nesporné, že dovážená elektřina je nutně posílána prostřednictvím přepravní soustavy a nemůže být přímo dodávána do distribučních soustav ve Vlámském regionu nebo v Belgii, přináší tedy omezení bezplatné distribuce na zelenou elektřinu vyráběnou ve výrobních zařízeních přímo připojených do těchto distribučních soustav zvláštní výhodu pro zelenou elektřinu vyrobenou ve Vlámském regionu nebo v Belgii a znevýhodňuje dovážanou elektřinu.

88. Vzhledem k tomu, že přiznané výhodě se mohou těšit pouze zařízení vyrábějící elektřinu ve Vlámském regionu nebo v Belgii, není důležité, že tento systém preferencí může mít rovněž restriktivní účinek na vlámská nebo belgická zařízení, která jsou přímo připojena nikoli k distribuční soustavě, ale k přepravní soustavě³⁹.

89. Taková vnitrostátní úprava jako ve věci v původním řízení tedy představuje opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení dovozu, které je neslučitelné s článkem 28 ES, není-li objektivně odůvodněné.

2. K případnému odůvodnění

90. Soudní dvůr odkázal ve svých rozsudcích ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft⁴⁰, a ze dne 11. září 2014, Essent Belgium⁴¹, na ustálenou judikaturu a uvedl, že vnitrostátní právní úprava či praxe, která představuje opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením, může být odůvodněna jedním z důvodů obecného zájmu uvedených v článku 30 ES nebo kategorickými požadavky. V obou případech musí být vnitrostátní opatření v souladu se zásadou proporcionality způsobilé zaručit uskutečnění sledovaného cíle a nesmí překračovat meze toho, co je nezbytné k jeho dosažení⁴².

91. Soudní dvůr poté spojil podporu využívání zdrojů obnovitelné energie pro výrobu elektřiny jak s pretoriánským pojmem kategorického požadavku, tak s důvody obecného zájmu stanovenými v článku 30 ES, a měl za to, že tento cíl je v zásadě schopen odůvodnit případné překážky volného pohybu zboží.

92. Vzhledem k tomu, že tato zásada byla přijata, Soudní dvůr provedl přezkum přiměřenosti překážky volného pohybu, která je výsledkem vnitrostátních systémů podpory zelené elektřiny.

93. Proto je třeba věnovat se přezkumu přiměřenosti vnitrostátních opatření ve věci v původním řízení a zkoumat, zda jsou tato opatření nutná a zda skutečně odpovídají cíli, jímž je podpora využívání obnovitelných zdrojů energie.

94. Co se týče v první řadě způsobilosti vnitrostátních opatření ve věci v původním řízení dosáhnout sledovaného cíle, je třeba zdůraznit, že na rozdíl od systémů podpory přezkoumávaných v rámci věci, na jejichž základě vznikly rozsudky ze dne 1. července 2014, Ålands Vindkraft⁴³, a ze dne 11. září 2014, Essent Belgium⁴⁴, které jsou koncipovány tak, aby přímo podporovaly výrobu zelené elektřiny⁴⁵, opatření týkající se bezplatné distribuce zelené elektřiny ve věci v původním řízení nezvýhodňují přímo výrobce, neboť přináší prospěch především dodavatelům, a případně spotřebitelům, za podmínky, že na dodavatelích samotných se odráží výhoda, kterou mají z bezplatné distribuce.

39 — V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 20. března 1990, Du Pont de Nemours Italiana (C-21/88, EU:C:1990:121, bod 13), a ze dne 16. května 1991, Komise v. Itálie (C-263/85, EU:C:1991:212).

40 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

41 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

42 — Viz bod 76 a bod 89.

43 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

44 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

45 — Viz bod 95 a bod 98.

95. Zdá se ovšem, že tato opatření jsou způsobilá dosáhnout sledovaného cíle, neboť tím, že odstraňují náklady na distribuci, vybízí dodavatele, aby zvýšili podíl zelené elektřiny ve svém energetickém mixu, a přispívají tak, byť nepřímo, ke zvyšování poptávky a současně k podpoře využívání zdrojů obnovitelné energie při výrobě elektřiny.

96. Článek 4 odst. 1 směrnice 2001/77 ostatně naznačuje, že pro kvalifikaci systému podpory je lhostejné, zda je přímá nebo nepřímá, neboť toto ustanovení vztahuje definici takového systému na jakýkoli mechanismus, jehož prostřednictvím výrobce elektřiny dostává na základě nařízení vydaných orgány veřejné moci podporu bez ohledu na to, zda je „přímá nebo nepřímá“.

97. Co se týče v druhé řadě otázky, zda vnitrostátní opatření ve věci v původním řízení nepřekračují rámec toho, co je nezbytné k dosažení sledovaného cíle, je třeba konstatovat, že na základě okolností, že unijní zákonodárce určil, že různé členské státy musí stanovit vnitrostátní cíle, aby tak rovnoměrně rozložily snahu souhlasit s možnostmi rozvoje energie pocházející z obnovitelných zdrojů energie a s energetickým mixem s přihlédnutím k rozdílům týkajícím se výchozích situací, Soudní dvůr připustil, že systémy podpory mohou mít územní omezení, přičemž kroky na úrovni členského státu jsou považovány za vhodnější než kroky zamýšlené na úrovni EU.

98. I když se s tímto přístupem neztotožňuji, nevidím zásadní rozdíl mezi územními omezeními týkajícími se systémů podpory, které spočívají v povinnosti nákupu v určené oblasti dodávek nebo v používání zelených certifikátů, a v územním omezení systému bezplatné distribuce zelené elektřiny, ve věci v původním řízení, který by měl přispět k tomu, aby Belgické království uskutečnilo cíle v oblasti životního prostředí, které se týkají snížení emisí skleníkových plynů. Co se týče systému zelených certifikátů, cílem opatření týkajícího se bezplatné distribuce byl nejen rozvoj dovozu zelené elektřiny, ale podle preambule vyhlášky ze dne 4. dubna 2003 i podpora decentralizované výroby zelené elektřiny v místních zařízeních.

99. Na první a druhou otázku je tak třeba odpovědět, že články 28 a 30 ES mají být vykládány v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jako ve věci v původním řízení, která omezuje výhodu bezplatné distribuce zelené elektřiny pouze na výrobní zařízení přímo připojená k distribučním soustavám v dotčeném členském státě nebo v regionu na území tohoto státu a vylučuje tak výrobní zařízení v jiných členských státech.

V – Závěry

100. S ohledem na předchozí úvahy jsem toho názoru, že na otázky, které předložil rechtbank van eerste aanleg te Brussel (soud prvního stupně v Bruselu, Belgie), je třeba odpovědět tak, že pravidla zákazu diskriminace obsažená v článku 12 ES, ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 96/92/ES ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES a ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/77/ES ze dne 27. září 2001 o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou na jedné straně a články 28 a 30 ES na straně druhé mají být vykládány v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jako ve věci v původním řízení, která omezuje výhodu bezplatné distribuce zelené elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů pouze na výrobní zařízení přímo připojená k distribučním soustavám v dotčeném členském státě nebo v regionu na území tohoto státu a vylučuje tak výrobní zařízení v jiných členských státech.